

ustručava. Objasnio mu je da mu slika iz više razloga nije potrebna. Prvo, oči su mu suviše slabe da bi gledao sliku, drugo, pune su suza čim se ukaze slika i treće, odavno je zna napamet. Tada je uzео poklon. Obesio je sliku o svoj zid i gledao ju je svaki dan izvesno vreme, baš kao što svaki dan pere zube ili doručkuje. Osećao je da mu je princeza bliža negoli u vreme kad nije posedovao njenu sliku. Godinama je taj osećaj bivao sve slabiji i slabiji, sve do one noći.

Kad je sve razgledao što beše napolju, okrenu se od prozora i sede za sto. Ostavi sobu u tami. Izgledao je sebi tako nesrećan da je mislio da će taj osećaj ili domah proći, ili će od njega umreti. Sedeo je nepokretan, kao da je očekivao neki događaj koji bi sve izmenio. Istovremeno je znao da takvog događaja nema, a znao je i to da aždaja negde zadovoljno spava, sita nakon svakodnevnе žrtve. Sedeo je poput zadovoljna čoveka, poput čoveka koga može spasiti samo snaga drugog.

Odjednom mu se učini da začu šapat. Suviše je bio tužan da bi se uplašio, a ipak, podiže glavu, oslušnu i upita da li mu je neko šta rekao, a kako je sve bilo mirno, upali svetlo i osvrnu se po sobi. Sve je izgledalo isto i tada mu pogled slučajno pade na princezinu sliku. Oseti grč u srcu. Slika više nije pokazivala lepu mladu devojkу, u koju je pre dugo vremena bio zaljubljen, nego staricu upalih obraza, naboranog čela i s očajanjem u pogledu. Odmah isključio svetlo jer mu je prizor bio nepodnošljiv.

Vrati se stolu, dhrteći i obliven znojem; pomisli da strahota ne bi bila veća da je u sobi umesto strašne slike sama aždaja. Mnogo puta je u sebi ponavljao pitanje: šta se, za ima boga, desilo sa slikom; suviše je bio zbunjen da bi ozbiljno razmišljao, samo je neprestano ponavljao pitanje. Konačno se savlada i ponovo upali svetlo. Stade pred sliku zatvorenih očiju, kao da se prvo morao pripremiti za jezovit prizor. Onda otvori oči, najpre čkileći, a zatim sasvim i slika je sad bila kao i uvek.

Da mu prestaro lice nije bilo tako sveže u pamćenju, mogao je posumnjati u svoj razum. Mogao bi misliti da halucinira ili da je neko koga su nesreća i noć pomeli. I da to nije bio razlog da se obraduje, ipak je bio odgovor na pitanje kako je moga da vidi sliku koje uopšte nije ni bilo. Za njega nije bilo sumnje da ju je zaista ugledao i da tu nije bilo nikakve čulne obmane. Trebalo mu je samo da zatvori oči pa da pred sobom ugleda prastaro lice. Ponov je nalazio sve pojedinosti i čak sličnosti sa svojom mladom princezom. Morao se zadovoljiti s tim da se desilo nešto što nije razumeo.

Na spavanje se više nije moglo misliti. Navuče džemper, ugasi vatru u peći i pođe na ulicu. Vladao je noćni čas. Još ga nikad nije prekoračio, ali se sad nije bojao. U ovu noćnoj šetnji nije ni bio svestan da je povredio zakon; čak ako je i za sekundu pomislio na to, bilo je to na neki posebno nevažan način. Kad je skretao za ugao sreo je policajca, a pri tom mu srce nije zakucalo brže. Policajac se nije obazirao na njega, jer nije ni mogao pretpostaviti da će u to doba noći nekog biti napolju bez posebne dozvole.

Besciljno šetajući, shvati da je pogrešnu sliku stavio u svom nemiru. Sebi je uobrazio da ona dolazi od nečeg tajanstvenog u njegovoj sobi, od nekog slučaja poput privređivanja duhova ili puput čarolija. U toj šetnji na noćnom vazduhu, među hladnim kućama, našao je pravi razlog: Sada je znao da princeza odavno nije mlada devojkа. Istovremeno mu je bilo neshvatljivo, kako je mogao zatvarati oči pred nečim što je bilo tako sigurno i razumljivo. Mislio je: Naravno! Ona je sve starija, a slika na mom zidu je ko zna pre koliko godina napravljena. Gospode bože, ja se pravim kao da vreme za princezu miruje, kao da za nju nema nikakvog značaja da li će aždaja biti pobeđena ove godine ili sledeće, ili još kasnije. A tada sinu misao: Može dragi, ako se sad odmah ne budem odlučio, onda to više nema nikakvog smisla. Tad odlučio da ubije aždaju.

Zaplakao je zamišljajući kako li je sad princezi. Mogao ju je zamisliti kako je morala biti ponosna što ju je kralj odredio za nagradu onome ko usmrti aždaju. Kako li je ona onda čekala, u početku bojačljivo da će pobeđnik aždaje možda biti neko pogrešan, neko neugledan i glup. Zatim je zamislila kako je kasnije bivala sve nestrpljivija i kako bi joj svako bio dobar. A kako li se tek kasnije bojala da se neće naći baš niko i kako je padala u očajanje. Obrisavši suze, reče da mora da ubije aždaju, čak i ako je princeza bila već suviše stara za njegove zagrljaje. Koliko god da je mislio na proteklo vreme, uvek je čeznuo za njom. Dužan joj je. Kad opet sreće policajca, srce ludo počе kucati, jer je odjednom sve dovedeno u pitanje.

Prevela Rajinac-Stojanović Ljubica

proza polja

skaske

ranko risojević

KAFKIN RAZRED

Dječak po imenu Franc Kafka svakodnevno je imao problema s pronalaženjem svoje klupe u razredu. Taman bi se uputio ka jednoj za koju je pretpostavljao da je njegova, kad bi ga dočekaо podsmejšljivi glas:

- To nije tvoje mjesto, Franc!
- Opet si zaboravio svoju klupu!

Tako bi učitelja dočekaо stojeći u čošku. Učitelj bi ga samo osmotrio i proderao se:

- Šta si to uradio, Franc, da već od prvog časa stojiš u čošku?!

POGLED I STRAH

Na pola rečenice, svaki put, dočeka me njegov pogled, tvrd kao kundak vojničke puške. Skratim rečenicu, promijenim misao, ali pogled jednako počiva na mom čelu.

Pod tim udarcem padam na zemlju, a jad lipiti iz mojih usta.

NAGRADA

Kad su pročitali njegovo ime, pokušao je da se probije naprijed, kako bi primio povelju, odgovarajući značku i bijelu kovertu sa čekom. Ali zid od nagrađenih bio je tako čvrst da se njegovo tijelo odbi i poleti prema prozoru.

- Ne možeš pobjeći - reče mu suvo šef protokola - prozore smo hermetički zatvorili.

SJEĆANJE

Ne sjećam se više djetinjstva. Sjećam se samo fotografija iz djetinjstva. Malene, mutne slike na kojima dječčić stoji na stolici dok ga majka, u šarenim haljinu, pridržava za punačku ručicu. Samo se nje sjećam. Više ničega. Ali, ni tu sliku nemam pri ruci. Neko ju je negdje zaturio.

OGRAĐA

Pošto je završio ogradu oko kuće, Lazar je prisjeo u hlad da se odmori. Posao je bio urađen savršeno. Ograda nije imala mana - čekao je nekoga da joj se divi.

Prvi koji je naišao došao je da nešto traži i htio je ući.

- Gdje su vrata? - pitao je Lazara.
- Vrata, kakva vrata? - pitao je Lazar.
- Na ogradi, Lazare?
- Šta će vrata na ogradi, čovječe. Kome trebaju vrata - njemu ne treba ograda.

ANALITIČKO ZNANJE

Znajući da su svi okulisti očni ljekari, Kant se prijavio jednom da mu odredi dioptriju za naočare. Ali mjesto da ga posadi na stolicu preko puta zida na kojem vise slova i brojevi, ovaj okulista mu otvori vilicu i izvadi dva bolesna zuba. Tako je Kant odahnuo, protivno formalnoj logici.

SINTETIČKO ZNANJE

Na uobičajenoj šetnji, Kant je posmatrao prasce na livadi. Da, mislio je, svi ovi prasci ne lete. Moje iskustvo je dovoljno da to tvrdim, moje sintetičko znanje.

U taj mah svi prasci opružiše svoja tajna krila i preletiše obližnju šumu.

AMANET

U autobusu, pjesniku D. K. priča neka starica:

- Kad mi je muž bio na smrti, rekao je: Neka djeca ne krađu i neka vjeruju u Boga. Hvala Bogu, ne krađu i ne vjeruju u Boga.

BEDEL

Kako da izbroji svoje godine, kada nema za šta da se uhvati. Vratio se još jednom iz Graca, ali

skršen. Više nije pamtio imena onih za koje je služio. Ali ni to mu nije pomoglo da se dobro ne zamisli nad svojim imenom. Šta je ime, ako si petnaest godina drugi neko, ne jedan već toliko njih, koje je odmijenio u opasnom vojnom poduzeću! A sve da bi njegovi kod kuće mogli da prežive.

Gdje su sad?

Nurudina isjekli Cigani kod Prnjavora. Jusuf na robiji neđe u Turskoj. Pošao zemlji svojih dedova, a dopao kazameta. Nura mrtva, Ismeta mrtva, Dženana kod Bišča, s kim, alah bi znao možda.

- Očeš li? pita ga još jednom gazda Lazar, oslonivši se rukom o zid na kojem su nekada bila vrata u njegovu kuću.

- A ko sam ja, gazda Lazare?

- Bedel.

- Ne za tvoje, gazda Lazare. Ne za tvoje.

- Ni za moje, ni za tvoje, nego za novce. Bedel za novac.

- Pamtim samo kišu i hladnoću.

- A što će ti pamćenje, bedelu!

Zašto je prihvatio? Drijema, kunja uz prozor, još malo pa Dobrljin. Voz mu je platio, obukao ga i obuо, dao mu sve što je tražio, i još preko toga. Zašto? Koga štiti? Čak ga ni to nije pitao. Je li mu sin, ili neko iz čaršije, kaursko kopile, vlaško marvinče? Je li toliko vrijedan da se za njega gine?

Ne, u Banjaluku se neće vratiti. Hoće li gazdi Lazaru poslati befel o njegovoj smrti? Gazda Lazaru, kom to gazda Lazaru?!

zidovi

miodrag petrović

opet pejzaž

opet emituju vesti.
ali gde je ostao trag.
gde se zadržao naš sopstveni miris.
na sparušnim stabljikama sunce se počelo gasiti.
zaraslo nisko rastinje u visoko nisko rastinje.
rupe za koje je pričvršćeno sve što žeže
vreo pesak po kojem se motaju naše noge.
kamenje što raste kao stabla po trgovima i u planinama
veliko kamenje uteha
zapušteno u samoći
gde se puši vetar iz mokre i kaljave trave
prati naše besmislene napore
razdvaja se pred nama
i zdvajа.
sklapa se slika.
kao da nas nije ni bilo.
kao da nikada nismo bili prisutni na početku i kraju.
a puni su nam podrumi stvarnosti
što prodire svetla
i ocrtaва lik.
suočen s tamom.
resko.

zidovi

zidovi se razmiču.
taman toliko da smestim svoj vlastiti pejzaž.
kao bokovi krava na pašnjaku razmiču se
zidovi moga jezika.
moj jezik je moja soba.
moja kuća je moje ognjište koje pokušavam
upaliti, ugасiti. ponovo upaliti.
to je ponavljanje što se ne da podražavati.
premeštam skele u dubinu slike.
neumorno okrenut prozoru tvorca.
kucam u okna.
za granicu izevši majku.
uzevši plot majke što sve vreme trči
i opkoljava me krilima.
svija oko sebe.
raspadnut među slovima.
smeštam stvari pored sofe. pored peći.
toplomer izvađen ispod pazuha.
pantalone. košulju. nekoliko mudrih knjiga.
svoje uši. ljubav što me traži
kad nema nade.
vlastiti pejzaž podizan godinama.
čitav jedan nevažan život
vođen po fiokama pozorištima
upamćene škole i zanemarene javne kuće.
gotove voćnjake.